

Η φύση ως δημόσιο αγαθό σε αρχαία και σύγχρονη σκέψη (Αναστασία Δημητρακοπούλου-Γεώργιος Τσουκαλάς)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=172734>]

Η κατάσταση αυτή θέτει πολιτικά και ηθικά διλήμματα, ενώ αναδύονται συγχρόνως προβλήματα αναφορικά με την δόμηση των σχέσεων μεταξύ των κρατών και την λειτουργία τους. Τέτοιου είδους πρακτικές συνιστούν παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και υποβαθμίζουν το κράτος στο επίπεδο των παρεκβατικών πολιτευμάτων, διότι απουσιάζει ένας κοινός σκοπός, όπως ο Αριστοτέλης και ο Πλάτων είχαν αναγάγει το εὖ ζῆν, το οποίο αποτελούσε την υπέρτατη αξία και νοηματοδοτούσε τους επιμέρους σκοπούς και τις πράξεις των πολιτών[21]. Η επικρατούσα πολιτική κατάσταση στις σύγχρονες κοινωνίες αντιβαίνει απολύτως προς την διαλεκτική σχέση της πόλεως και του πολίτου, όπως διατυπώθηκε από τον Αριστοτέλη, ο οποίος αντιλαμβάνεται τον άνθρωπο ως μέλος μίας κοινωνίας, η οποία αποβλέπει στην επίτευξη του ευδαίμονος βίου, δηλαδή του βίου, που είναι σύμφωνος με τις αρετές: «Τὸ δέ γε εὖ ζῆν καὶ εὖ πράττειν οὐθὲν ἄλλο ἢ τὸ εὐδαιμονεῖν λέγομεν. τὸ ἄρα εὐδαιμονεῖν καὶ ἡ εὐδαιμονία ἐν τῷ κατὰ τὰς ἀρετὰς ζῆν. τοῦτ' ἄρ' ἐστὶν τέλος καὶ ἡ εὐδαιμονία καὶ τὸ ἄριστον»[22]. Εν προκειμένω, το συμφέρον της πόλεως έναντι του προσωπικού δεν υποτιμάται, αλλά ο πολίτης έχει επίγνωση ότι, όταν η πόλη υποφέρει, δεν είναι δυνατόν ο ίδιος να ευημερεί. Την πολιτική και την ηθική φιλοσοφία του Σταγίριτου την διαπερνά η έννοια της μεσότητας προσδιορίζοντας την ζωή των πολιτών από

την έννοια του μέτρου[23]. Οι σύγχρονοι άνθρωποι υποτίμησαν την ιδέα του μέτρου και την οποία αντικατέστησαν με νέες προεκτάσεις της ελευθερίας και του σεβασμού προς το περιβάλλον.

Πηγή: *wikimedia commons*

Ο Πλάτων και ο Αριστοτέλης δεν αποβλέπουν σε οικολογικούς στόχους στα έργα τους, αλλά το ζήτημα εντάσσεται σε μία γενικότερη προβληματική, που αφορά την σχέση του πολίτου με την πόλη. Η φύση είναι δημόσιο αγαθό και η στάση των πολιτών έναντι αυτής καταδεικνύει το ήθος και την παιδεία τους. Στον πλατωνικό και τον αριστοτελικό στοχασμό υφίσταται μια αμοιβαία σχέση μεταξύ του προσωπικού και του δημόσιου συμφέροντος. Ο άνθρωπος αδυνατεί να υπάρξει εκτός της πολιτικής κοινότητας, αντιθέτως αποτελεί μέλος ενός οργανικού συνόλου, το οποίο λειτουργεί καλώς, εφόσον όλα τα μέλη του συνεισφέρουν και προτάσσουν το κοινό καλό. Αν θέλαμε να χρησιμοποιήσουμε σύγχρονους όρους θα λέγαμε ότι ο κατάλληλος βίος για τους ανθρώπους, δηλαδή η πόλη είναι το οικοσύστημα των ανθρώπων[24].

Σύγχρονες αντιλήψεις για το οικολογικό θέμα

Η επέμβαση του ανθρώπου στην φύση έχει γίνει πλέον αλόγιστη και έχει επεκταθεί πέραν του άμεσου περιβάλλοντός του, οδηγώντας «στην σύγχρονη ύβρη του πολιτισμού» και αντιμετωπίζοντας τον ανθρώπινο χώρο ως πλουτοπαραγωγικό αντικείμενο[25]. Η κυριαρχία των παθών επί του λογικού κατευθύνει τον άνθρωπο σε μία ηδονική στάση του βίου, με συνέπεια να επιδιώκει την εκμετάλλευση των

φυσικών πόρων για την εξυπηρέτηση των ολοένα αυξανόμενων αναγκών του. Όπως χαρακτηριστικώς λέγει ο Κ. Καστοριάδης: «η ανθρωπότητα είναι σαν ένα παιδί, που το βάλανε μέσα σε ένα σπίτι, που οι τοίχοι του ήταν καμωμένοι από σοκολάτα. Και άρχισε να τρώει την σοκολάτα. Είμαστε στο σημείο, που έχει φάει τους μισούς από τους τοίχους και σε λίγο θα πέσει το σπίτι πάνω στο κεφάλι του. Και πράγματι η Γη ήταν μια τεράστια σοκολάτα με τα εκατομμύρια ζωντανών ειδών, τις εκτάσεις, το κλίμα και αυτήν την καταπληκτική ισορροπία. Έτσι, ήταν ο πλανήτης και ήρθε το κύμα της καπιταλιστικής φαντασιακής σημασίας και τον ρήμαξε. Διότι η οικονομική πρόοδος του καπιταλισμού, η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων τι ήταν; Φάγαμε μέσα σε 100 χρόνια πράγματα, που είχαν δημιουργηθεί σε 4 δισεκατομμύρια χρόνια. Έτσι, έγινε το θαύμα το καπιταλιστικό[26]».

[Συνεχίζεται]

[21] Anton J., (1999), «Aristotle and Theophrastus on Ecology», στον τόμο *Philosophy and Ecology*, επιμ. Κ. Βουδούρης-Κ. Καλιμτζής, Εκδ. Ιωνία, Αθήνα, σσ. 15-27, σ. 21: η πόλη, που κυβερνάται, ορθώς, διασφαλίζει το οικοσύστημα και την ισορροπία των αναγκών μεταξύ των μέσων και των σκοπών δια των υπεύθυνων νομοθετικών αποφάσεων, ενώ αυτή η διαδικασία αγνοείται ή καταπατάται στα παρεκβατικά πολιτεύματα.

[22] Άριστοτέλους, *Ἠθικά Μεγάλα Α*, 1184 b 28-31.

[23] Άριστοτέλους, *Ἠθικά Νικομάχεια*, Β 6, 1106 b 36-1107 a 2.

[24] Αναφορά στο θέμα γίνεται από την Βουδούρη Σ., (2008), *Το Κοινόν Αγαθόν από Πολιτική, Ηθική και Οικολογική Άποψη Εξεταζόμενο*, εκδ. Ιωνία, Αθήνα, σ. 111, παρ. 13.

[25] Anton J.P., (2009), «Ηθική Οικολογία, Περιβάλλον και Επιβίωση», στον τόμο *Οικολογική Κρίση και Παιδεία*, επιμ. Α. Αδαμόπουλος, εκδ. Έννοια, Αθήνα, σσ. 44-52, σ. 47.

[26] Καστοριάδης Κ., συνέντευξη στο περιοδικό *Contact* τ. 10, Νοέμβριος σσ. 31-50, (αναδημοσίευση από την εφημ. *Εκτός Νόμου* Αύγουστος 1990). Πβ. Πολίτης Γ., (2012), «Καπιταλιστικό Κοινωνικό Φαντασιακό και Οικολογική Κρίση», στον τόμ. *Περιβαλλοντική Ηθική, προκλήσεις και προοπτικές για τον 21^ο αι.*, επιμ. Ε. Πρωτοπαπαδάκης-Ε. Μανωλάς, σσ. 105-125, σ. 106.